

Na 130 jaar haar kruit verschoten?

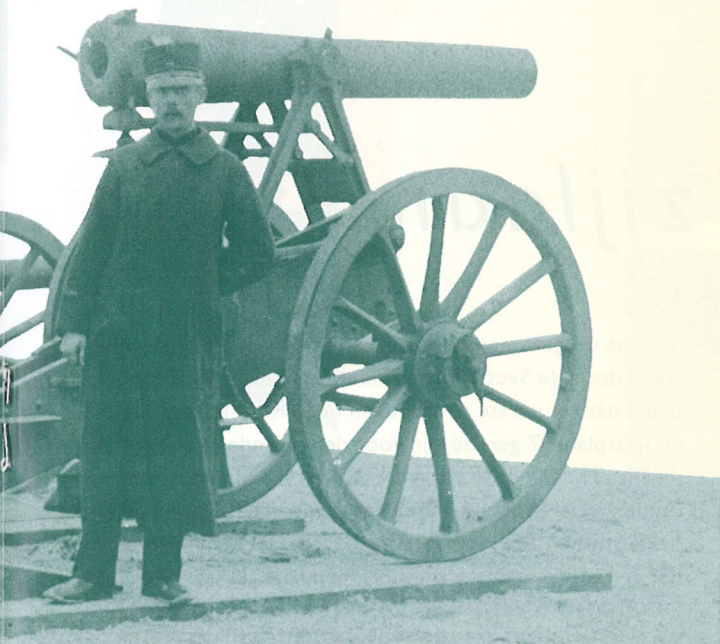
Commissie Van Proefneming (CvP), een onderdeel binnen de afdeling Beproevingen, bestaat 130 jaar. Zij is daarmee het oudste onderdeel van DMKL. Met de aanstaande verhuizing naar het oosten van het land zal dit vermoedelijk haar laatste jubileum zijn in het Haagse...

Om binnen de krijgsmacht een gespecialiseerde instantie te bezitten op het gebied van ballistiek en geschut, stelde koning Willem III in 1867 een Commissie van Proefneming in. Het was dan ook de tijd dat er een snelle ontwikkeling tot stand kwam in de materieeltechniek en de jonge ballistische wetenschap: de dracht van de projectielen wordt vergroot, voorladers worden achterladers, bolvormige projectielen veranderen in cilindrische projectielen en er komen nieuwe richtlijnen. De commissie houdt zich niet alleen bezig met wetenschappelijk onderzoek naar internationale ontwikkelingen op artilleriegebied, maar is ook actief met het beproeven van artilleriegeschut. In die tijd nog gewoon aan het strand van Scheveningen, met de kustlijn als eenvoudig hulpmiddeltje voor het meten van schotafwijkingen. Of toeristen wel eens last kregen van een spontaan opkomende hoofdpijn, is nergens terug te vinden. Het strand als oefenlocatie dateert nog uit vroegere tijden, want al rond 1600 werd daar door stadhouder Maurits geëxperimenteerd met geschut. Had de commissie voornamelijk het traditionele veldgeschut als taak, in de loop van tijd zou ook het luchtdoelgeschut, de bestrijding van pantservoertuigen en de bewapening van vliegtuigen in haar pakket vallen. Het plichtsbesef van de leden van de CvP blijkt wel uit het feit dat tot 12 mei 1940, dus tot na de Duitse inval, nog schietproeven zijn gehouden op het Scheveningse strand. Over inzet gesproken. Ook tijdens de bezetting zou nog een aantal kaderleden van de CvP worden ingezet, en wel voor het opruimen van ongesprongen munitie.

Tandarts

Hoewel na de oorlog het werk van de commissie werd voortgezet, werd de CvP zelf pas in 1951 heropgericht. Zij gaat nu ook diensten verlenen aan de marine en de luchtmacht. De komst van de computer betekent nog betere mogelijkheden op het gebied van meten en rekenen. Niet vreemd dat ook de door de commissie opgestelde schootstafels (die het verloop van de schietbaan berekenen) hierdoor verbeteren. Het takenpakket van de commissie wordt verder uitgebreid met zaken als electronica, fotonica en klein-kaliber wapens en munitie. Tegen die tijd was het Scheveningse strand al in onbruik geraakt. De CvP ging steeds meer op nieuwe oefenterreinen als de Waalsdorpervlakte, Breezanddijk en Petten beproeven. De geluidsoverlast deed de Waalsdorpervlakte in de jaren tachtig de das om. Er is een bekende anekdote van een Haagse tandarts die praktijk hield in de omgeving van de Landscheidingsweg, nabij het Shell tankstation. Aan het begin van de beproevingsdag kreeg hij door één van de militaire medewerkers een portofoon uitgereikt. Op deze wijze kon hij tijdens het aftellen voor het schot meeluisteren. Een service van de CvP die misschien veel tweede keelholtes en nieuwe gaatjes in het gebit heeft voorkomen. Door de toenemende toeristische scheepvaart voor Breezanddijk en de strenger wordende eisen op het gebied van veiligheid en milieu te Petten, verliezen ook deze oefenterreinen hun aantrekkelijkheid. Als uitwijkmogelijkheid voor beproevingen wordt het ArtillerieSchietKamp (ASK) te Oldebroek gekozen. Een replica van het schietterrein op Waalsdorp is de Kolonel W.C. Hojel schietbaan op het ASK. Een hommage aan de legendarische zesde voorzitter van de CvP (1 december 1877 - 24 juli 1880). In de standaard boekwerken op het gebied van de ballistiek, zoals Cranz en Moltz, ontbreekt zijn naam dan ook niet. Als straks de afdeling Beproevingen is verhuisd naar het oosten van het land, zal de bedrijfsvoering verbeteren, maar zal Den Haag wel voor altijd haar oude inwoner Commissie van Proefneming kwijtraken. Efficiency gaat weer eens voor traditie.

I - Het verleden van de toekomst

Kolonel Ronald van Woudenberg: 'In 1972 werd de CvP opgenomen in de oude structuur van MBA-1 en in 1990 in de huidige afdeling Beproevingen. Deze verwevenheid betekent dat ik als afdelingshoofd ook tot voorzitter van CvP ben gebombardeerd. Ik sta dus in twee OTAS-en (Organisatie Tabel Autorisatie Staat, red.), wat overigens geen dubbel salaris betekent helaas. Behalve het organisatie element CvP bestaat ook nog de Stichting CvP die ieder jaar de verjaardag van de CvP viert. Toen ik in 1995 hoofd AB werd, was ik niet zo overtuigd van het element traditie. Doek maar op, dacht ik nog even. Een kleine enquête ter voorbereiding op de jaarlijkse reünie maakte me duidelijk dat het merendeel van de leden en oudleden wél veel waarde hecht aan het voortzetten van de traditionele viering van de verjaardag. Deze vindt niet plaats op 1 januari, de datum van instelling, maar op 15 december: de dag van de oprichting. Het was namelijk op die dag dat de ministeriële aanschrijving uitging. Voor de echte CvP ligt de situatie anders. De behoefte aan beproevingsdeskundigheid en ballistiek, zal natuurlijk ook in de toekomst blijven bestaan. Als er een "beproevingstechnisch/ballistisch kenniscentrum" wordt ingebed in de nieuwe organisatie, dan kunnen de werkzaamheden van de oude CvP gewoon worden gecontinueerd door de organiek bij AB geplaatste functionarissen, waar nodig aangevuld met functionarissen uit andere delen van de defensie-organisatie. Op dit moment bestaat de CvP uit dertien leden, waaronder ook enige leden van de marine en de luchtmacht. Ik waag wel te betwijfelen of de CvP als separate organisatie wordt opgenomen in het Munitiebedrijf. Om de CvP-traditie levend te houden, moet er een soort traditiekamer worden ingericht op de nieuwe locatie.'

II - De toekomst van het verleden

Ger Minholts: 'Ik ben sinds 1989 werkzaam als CvP'er binnen de afdeling Beproevingen. Wat er met de CvP gaat gebeuren, weet ik niet precies. Als ballisticus boeit me het vakgebied eigenlijk meer dan de traditie en die oude spullen. Ballistiek is hoofdzakelijk een militaire wetenschap die, hoewel het wel eens anders is geweest, nu vooral door de burgermedewerkers wordt beoefend. Als we het over het verleden hebben spreekt het embleem van de CvP natuurlijk boekdelen. Hierin kijken we in feite in de schietbuis van een getrokken geschut met zijn trekken en velden. De "W" staat voor koning Willem III die de commissie heeft ingesteld. Verder kan je de drie kanonskogels zien (ballistiek) en het symbool van de fotonica: een kijker. Nee, met mijn technisch-natuurkundige achtergrond vind ik de ballistiek een boeiend vakgebied: de hoge temperaturen en de gasdrukken die in zo'n korte tijd worden ontwikkeld... dat vind je echt nergens anders dan hier! De orde waar we over praten is een maximale gasdruk van maar liefst 5000 bar die, echt, in een aantal miliseconde optreedt! Fascinerend!'

